

การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

Academic Management to Enhance Critical Thinking Skills of Secondary School Students

อาจารย์ สุวัฒน์พงษ์ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 342 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครู และนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมินกรอบแนวคิด และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษารายด้าน พบว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ การวิเคราะห์ การตีความ การประเมินผล การอนุมาน การอธิบาย และการตรวจสอบแก้ไขตนเองได้ มีความเหมาะสมทุกด้าน และการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ กำหนดรายวิชาสอนการคิดเชิงวิพากษ์เป็นการเฉพาะ และกำหนดให้สอนการคิดเชิงวิพากษ์สอดแทรกในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสม สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การนิเทศการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน คือด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ค่าสูงที่สุด คือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และค่าต่ำที่สุด คือการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

คำสำคัญ: การคิดเชิงวิพากษ์/ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์/การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

Abstract

The purposes of this research were: (1) to evaluate the framework of critical thinking skills and to enhance critical thinking skills, and (2) to study the current and desirable states of academic management strategies to enhance the critical thinking skills of secondary school students. This study was part of academic management strategies to enhance the critical thinking skills of secondary school students. The sample population of the study comprised 342 secondary schools under the jurisdiction of the Office of Secondary Educational Service Area. The research instruments were an evaluation form to assess the suitability and feasibility of the critical thinking skills and enhancement of the critical thinking skills of secondary school students and questionnaires. The data were analyzed by frequency, percentage, average, standard deviation and index $PNI_{modified}$

The research findings showed that the framework of critical thinking skills and to enhance the critical thinking skills of secondary school students is appropriate. The current states of academic management to enhance the critical thinking skills of secondary school students as a whole were rated at the moderate level. The aspect of supervision was rated at the highest level, while the lowest average score was the instructional management in school. As for the desirable conditions, it turned out that all the aspects had higher average scores as compared to the current state. They all appeared at the high level. The aspect with the highest average score was the instructional management in school, while the aspect with the lowest average score was the curriculum development in school. The highest $PNI_{modified}$ of academic management to enhance the critical thinking skills of secondary school students was the instructional management in school and the lowest score was curriculum development in school.

KEYWORDS: CRITICAL THINKING/CRITICAL THINKING SKILLS/ENHANCE CRITICAL THINKING SKILLS

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคม และก่อให้เกิดการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจกับนานาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความสำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบทุน หรือทรัพยากรเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนเป็นประเด็นหลัก โดยเน้นศักยภาพของคนในด้านการรู้จักคิด มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาการอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ซึ่งโลกทุกวันนี้ และโลกในอนาคตมีลักษณะเป็นสังคมความรู้ (knowledge society) และเศรษฐกิจความรู้ (knowledge economy) เป็นระบบที่ต้องขับเคลื่อนโดยผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์ มีความเฉลียวฉลาด มีความเป็นช่างประดิษฐ์และความเป็นเจ้าความคิด โดยมีพลังสมองประกอบด้วยพลังสำคัญ 3 พลัง คือ พลังงานการคิด พลังการเรียนรู้ และพลังการสร้างนวัตกรรม ซึ่งการคิดจึงมีความสำคัญมากทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Hargreaves, 2003)

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของผู้เรียนในปัจจุบัน ตามกรอบแนวคิด สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Learning) โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ เพื่อ

พัฒนาทักษะการเรียนรู้และการคิด สอดคล้องกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เป็นหนึ่งในสามปัจจัยหลักของความฉลาดของมนุษย์ เป็นทักษะสำคัญที่ทุกคนจำเป็นต้องมีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Tishman, Perkins, & Jay, 1995) ดังนั้น การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนนั้น เป็นความสำคัญในระดับสากล จะเห็นได้จาก UNESCO (1997) ได้กล่าวถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ว่า คนที่มีคุณภาพในอนาคตจะต้องมีความใฝ่รู้ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยได้เสนอลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีลักษณะมุ่งไปที่ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดแก้ปัญหา การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์แก่นักเรียนจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนทางด้านการศึกษา เพราะเป็นหนึ่งในลักษณะสำคัญของแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่ อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ ได้กล่าวไว้ในเอกสารเผยแพร่ของยูเนสโก (UNESCO, 1997) ว่า “สิ่งที่ท้าทายยิ่งใหญ่ที่สุดของเราในศตวรรษนี้คือ การนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรมไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงสำหรับประชาชนทุกคนในโลก” (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2555)

นอกจากนี้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงประเมินความรู้เกี่ยวกับพลเมืองศึกษาและพลโลกศึกษา รวมทั้งเจตคติและการทำหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อายุ 15 ปี จาก 38 ประเทศ จากรายงานวิจัย ค.ศ. 2009 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ICCS: International Civic and Citizenship

Education Study อย่างมีนัยสำคัญ (Fraillon, Schulz, & Ainley, 2012) ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ต้องมีพลเมืองที่มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการจัดการศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาที่เน้นทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ กล่าวได้ว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์นั้นจะต้องเป็นทั้ง กระบวนการหลัก และเป้าประสงค์หลักของการจัดการศึกษา (Nelson, Palonsky, & McCarthy, 2007) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์จึงเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เยาวชนเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ

การสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติต่อการศึกษาคือ Covey: The Partnership for 21st Century Skills ซึ่งได้สำรวจความคิดเห็นของชาวอเมริกา ถึงความสำคัญของความสามารถที่ผู้เรียนพึงมี ผลการสำรวจพบว่า ทักษะการคิดวิพากษ์และการแก้ปัญหาได้คะแนนความสำคัญเป็นอันดับ 3 จากทั้งหมด 14 อันดับ (Covey, 2008) จากผลสำรวจย่อมแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์นับเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองในสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญมาก ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้เรียนดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามิใช่เป็นแต่เพียงความต้องการของสังคมตะวันตกเท่านั้น หากแต่ยังเป็นเป้าหมายการศึกษาของไทยอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากมีการก่อตั้งคณะกรรมการศึกษาโครงการ “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหลายสาขา ที่ได้รวบรวมข้อมูลทั้งจากกรณีศึกษา ข้อมูลจากสื่อมวลชนและเครือข่ายปฏิรูปการศึกษาแล้วสรุปว่า ควรสร้างและปลูกฝังความสามารถ 4 ประการให้กับผู้เรียนไทย ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน การรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักช่วยเหลือกันและกัน และมี

ทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน (อมรวิรัช นาคทรพร, 2541) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางแก่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมาตรา 24 ที่ให้จัดกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาระดับชาติได้มีแนวทางเด่นชัด ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้มีการฝึกให้ผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง เน้นทักษะการคิดของผู้เรียน โดยครูผู้สอนต้องเป็นผู้ชี้แนะ และใช้คำถามให้เกิดการอภิปรายระหว่างผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านทักษะการคิด ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการคิดของผู้เรียนเป็นอย่างมาก จะเห็นปัญหาที่สำคัญและชัดเจนอีกประการหนึ่งจากผลการชี้วัดคุณภาพเด็กไทยผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ซึ่งเน้นการออกข้อสอบวัดการคิดวิเคราะห์ มากกว่าความจำ ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยลดลงจากปีการศึกษา 2555 ในวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคะแนนเฉลี่ยใน 5 วิชาหลักในปีการศึกษา 2556 ก็ยังต่ำกว่า 50 คะแนนทุกวิชา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2556) จากผลการทดสอบดังกล่าวจะพบว่าเด็กไทยยังมีปัญหาในการคิดวิเคราะห์ ซึ่ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544) ได้กล่าวไว้ว่าการคิดวิพากษ์เป็นจุดเริ่มต้น

ของการคิดวิเคราะห์ และจากรายงานการพัฒนาคนไทยปี พ.ศ. 2552 ได้กล่าวว่า ระบบการศึกษาไทยถูกวิจารณ์ว่าไม่สามารถทำให้นักเรียน นักศึกษามีทักษะในการใช้ชีวิต มีการคิดในเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์ มีความรู้ความสามารถที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และสามารถนำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุขต่อไป (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย, 2552) การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน

การวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีการศึกษาวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ แต่เป็นการทำวิจัยในด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนของครูผู้สอน ตัวอย่างเช่น ปัจจัยด้านการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การประเมินสมรรถภาพของนักเรียนในทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นต้น ซึ่งยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานเชิงรุกในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทโดยตรงในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลง เปรียบเหมือนเฟืองใหญ่เคลื่อนตัวเพียงเล็กน้อยเฟืองเล็กๆอื่นๆ จะเคลื่อนตามอย่างรวดเร็ว (Pekrun, Frenzel Goetz, & Perry, 2007) และจากผลการทดสอบทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น ยิ่งแสดงถึงความจำเป็นในการบริหารวิชาการ นับได้ว่าเป็นการบริหารที่สำคัญในการผลักดันให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนเนื่องจากการบริหารวิชาการเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหาร

โรงเรียน เนื่องจากการบริหารวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) สอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ (2540) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน งานวิชาการเป็นงานหลัก และงานส่วนใหญ่ที่สุดของระบบ ประกอบด้วยช่วงวัย 14 ปี เป็นต้นไปเป็นช่วงอายุที่เหมาะสม ที่จะสามารถเริ่มฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2548) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของเด็กไทยในปัจจุบัน ส่งผลถึงพลเมืองในอนาคตของประเทศไทยที่มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นหนึ่งทักษะที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองโลกอีกด้วย (Angeli, & Valanides, 2009)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีการวิจัย

มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะ

การคิดเชิงวิพากษ์ และการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี เพื่อสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมขอบเขตของกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 342 โรงเรียน โดยสำรวจความคิดเห็นจากผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ครู และนักเรียน แห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 1,026 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) มีค่า IOC เท่ากับ 0.92 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 ทั้งนี้แบบสอบถามได้รับกลับคืนทั้งหมด 828 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.70 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็น (PNI) ของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 มาจัดลำดับความสำคัญ โดยการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สรุปผลการประเมินกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พบว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ (2) การตีความ (3) การประเมินผล (4) การอนุมาน (5) การอธิบาย และ (6) การตรวจสอบแก้ไขตนเองได้ มีความเหมาะสม และดำเนินการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พบว่า การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ (1) กำหนดรายวิชาสอนการคิดเชิงวิพากษ์เป็นการเฉพาะ (2) กำหนดให้สอนการคิดเชิงวิพากษ์สอดแทรกในรายวิชาของกลุ่มสาระ มีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมากกว่ารองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นส่วนใหญ่ และมีประสบการณ์ทางวิชาชีพ 21 ปีขึ้นไป ผู้ตอบ

แบบสอบถามที่เป็นครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ และมีประสบการณ์ทางวิชาชีพ 21 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และกำลังศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

3. สรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด รองลงมาคือการนิเทศการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ตามลำดับ

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรในด้านการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการประเมินผลทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การประเมินผลทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และการนำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกข้อ

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ การนำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สู่การปฏิบัติ รองลงมาคือ การประเมินผลทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดคือ การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรในด้านการเสริม

สร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษา

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า สภาพ
ปัจจุบันของการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิ
พากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการ
จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน อยู่ในระดับปาน
กลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการประเมิน
การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะ
การคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการนำแผนการจัดการเรียน
การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การปฏิบัติ มี
ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการ
เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนการ
สอนในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
รายข้อ พบว่า การประเมินการจัดการเรียนการ
สอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
และการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อ
เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยค่า
เฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียน
การสอนในโรงเรียนสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกข้อ

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นใน
การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดการ
เรียนการสอนในโรงเรียน เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด
ได้แก่ การนำแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อ
เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การปฏิบัติ รองลงมาคือ
การประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริม
สร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความ
ต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือการวางแผนการ
จัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด
เชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.3 ด้านการนิเทศการศึกษา

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า สภาพ
ปัจจุบันของการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิง
วิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้าน
การนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ
พิจารณารายข้อ พบว่า การประเมินผลการ
พัฒนาครูโดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้าง
ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการวางแผน
พัฒนาครู โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้าง
ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนสภาพที่พึง
ประสงค์ของการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิง
วิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้าน
การนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
รายข้อ พบว่าการประเมินผลการพัฒนาครูโดย
กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด
เชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด และ การวางแผนพัฒนาครู
โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการ
คิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เช่นเดียวกับกับสภาพปัจจุบัน
โดยค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ด้านการนิเทศ
การศึกษาสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกข้อ

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการ
เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การนำแผนการพัฒนาคู โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การปฏิบัติ รองลงมาคือ การวางแผนพัฒนาคู โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และการประเมินผลการพัฒนาคู โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน

ในภาพรวมผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ล้วนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดในรายด้านเดียวกัน คือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบเกี่ยวกับองค์ความรู้เชิงวิชาการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยการบริหารวิชาการ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

3) ด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากจากทักษะการคิดเชิงวิพากษ์นั้นเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย นโยบายด้านการศึกษาด้านการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ยังไม่ชัดเจนนัก จึงทำให้สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงครูและนักเรียน เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันรายด้าน พบว่าการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญและมีความเชื่อว่า การพัฒนาคูเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกับ Yang (2008) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิพากษ์ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ระดับมหาวิทยาลัยในไต้หวัน โดยการเก็บข้อมูลจากผู้เรียน 278 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนที่เป็นแรงบันดาลใจ และผู้ช่วยสอนที่เต็มไปด้วยความกระตือรือร้นในขณะสอน

นั้นสามารถเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนได้อย่างประสบความสำเร็จในชั้นเรียนขนาดใหญ่ในมหาวิทยาลัย และเมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์รายด้าน พบว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับ Niedringhaus (2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นการสังเคราะห์มาจากบทความ เกี่ยวกับกระบวนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ของครูในศาสตร์สาขาวิชา 5 กลุ่มสำหรับการศึกษาคือ มนุษยศาสตร์, ธุรกิจ, การศึกษา, วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและประวัติศาสตร์สังคม เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการฝึกหัดครู ซึ่งข้อสรุปที่ได้คือการสอนมีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบในการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งองค์ประกอบหลักข้อหนึ่ง ว่าด้วยการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่พึงมีหลังการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง สอดคล้องกับสภาพพึงประสงค์ในรายด้านย่อยของการจัดการเรียนการสอน คือโรงเรียนมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในรายด้านการจัดการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวม ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน อาจเนื่องมาจากการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษานั้น ต้องอาศัยแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และจากการประเมินความเหมาะสมของกรอบ

แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พบว่าการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ (1) กำหนดรายวิชาสอนการคิดเชิงวิพากษ์เป็นการเฉพาะ (2) กำหนดให้สอนการคิดเชิงวิพากษ์สอดแทรกในรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งทั้งสองแนวทางที่กล่าวมานั้น ล้วนเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภิรนนท์ กล้าหาญ (2548) ที่พบว่า บรรยากาศในชั้นเรียน พฤติกรรมการสอนของครู และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนจากการวิจัยพบว่า ผลการจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรรายข้อ พบว่าการนำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สู่การปฏิบัติ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tucker et al. (2008) ที่พบว่า การนำโครงสร้างของหลักสูตรสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เมื่อพิจารณาผลการวิจัย พบว่าค่าดัชนีความต้องการจำเป็นรายข้อ ของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ค่าดัชนีความจำเป็นสูงสุด คือโรงเรียนมีการนำแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับ Paul and Elder (2007) ได้กล่าวว่า การตั้งคำถามถือเป็นวิธีการหนึ่งในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจากการศึกษา

พบว่า การตั้งคำถามที่นิยมใช้คือ การใช้การตั้งคำถามแบบโซเครตีส และการจะเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ได้อย่างแท้จริงนั้น คือเมื่อค้นพบวิธีการ แล้วต้องนำสู่การปฏิบัติด้วย

ด้านการนิเทศการศึกษา จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะพบว่าสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการประเมินผลการพัฒนาครูโดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการประเมินผลการพัฒนาครูโดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครู ล้วนต้องทำตามนโยบายทางการศึกษา ซึ่งเน้นหนักไปที่การประเมินผลการพัฒนาครูในทุกๆ ด้าน ส่งผลทำให้การประเมินผลการพัฒนาครูโดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยทั้งในสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกขนาดควรเร่งจัดทำแผนงานโครงการเริ่มใหม่ ตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการศึกษาธิการคนปัจจุบัน ได้แก่ พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ โดยจัดทำแผนงานโครงการเริ่มใหม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการนำแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ อีกทั้งอมรวิชช์ นาครทรรพ (2541) เสนอว่าควรสร้างและปลูกฝังความสามารถ 4 ประการให้กับผู้เรียนไทย ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน การรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะรู้จักช่วยเหลือกันและกัน และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน สอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายด้านการศึกษาภาพรวมในปัจจุบัน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นอย่างมาก

เนื่องมาจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในอันดับสูงที่สุด ในโรงเรียนทุกขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ รวมถึงในภาพรวม สภาพปัจจุบันด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอีกด้วย

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกขนาดควรเร่งปรับปรุงแผนงานด้านการนำแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การปฏิบัติ ตลอดจนมุ่งเน้นการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์แบบบูรณาการ กล่าวคือมีการสอดแทรกการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละรายวิชาของ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Ennis (1989) ได้กล่าวถึงวิธีการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ด้วยวิธีการเสริมสร้างแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

เนื่องมาจากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นด้านที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้เห็นได้จากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในอันดับสูงที่สุด ในโรงเรียนทุกขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ รวมถึงในภาพรวม สภาพปัจจุบันด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอีกด้วย จึงให้ความสนใจการจัดลำดับความจำเป็นรายชื่อของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จากการวิจัยพบว่า การนำแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การปฏิบัติ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด

เชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการวางแผนและกำหนดทิศทางการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมทุกขนาด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากการวิจัยพบว่าการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในอันดับสูงที่สุด ในโรงเรียนทุกขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ รวมถึงในภาพรวม สภาพปัจจุบันด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอีกด้วย

2.3 ควรมีการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้สู่การสร้างสรคั้นวัดกรรมการบริหารทางการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). *การคิดเชิงวิพากษ์*. กรุงเทพมหานคร: ชัดเชสมิเดีย.
- พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2555). *การวิเคราะห์การศึกษาเชิงวิพากษ์: พื้นฐานการศึกษาด้านประเด็นวิกฤตทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพฯ.
- ภิรนันท์ กล้าหาญ. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ สำนักงานการอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2548). *จิตวิทยาการพัฒนาวัยทุกช่วงวัย*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2552). *รายงานการพัฒนาดของประเทศไทย ปี 2552*. กรุงเทพมหานคร.
- อมรวิรัช นาคทรพ. (2541). *ความจริงของแผ่นดิน: ลำดับที่ 1 : กระบวนการเรียนรู้เพื่อนเด็กๆ และชุมชนของเรา*. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์โครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช

ภาษาอังกฤษ

- Angeli, C., & Valanides, N. (2009). Instructional effects on critical thinking: Performance on ill-defined issues. *Learning and Instruction* 19(4): 322-334.
- Bowers, N. (2006). Instructional support for the teacher of critical thinking: Looking beyond the red brick walls. *A Journal of Schdarly Teaching*, 1(2).
- Covey, S. R. (2008). *The leader in me: How schools and parents around the world are inspiring greatness, one child at a time*. London, UK: Simon & Schuster.
- Ennis, R. H. (1989). Critical thinking and subject specificity: Clarification and needed research. *Educational Researcher*, 18(3), 4-10
- Fraillon J., Schulz W., & Ainley, J. (2012). *ICCS 2009 Asian Report Civic knowledge and attitudes among lower secondary students in five Asian countries*. Amsterdam: Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).
- Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society*. New York: Teachers' College Press.

- Nelson, J. L., Palonsky, S. B., & McCarthy, M. R. (2007). *Critical issues in education: Dialogues and dialectics*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Paul, R. & Elder, L. (2007). *The art of socratic Questioning*. Dillon Beach, CA: The Foundation for Critical Thinking.
- Pekrun, R., Frenzel, A. C., Goetz, T., & Perry, R. P. (2007). The control-value theory of achievement emotions: An integrative approach to emotions in education. In Schutz, P. A. & Pekrun, R. (Eds.), *Emotion in Education*, 13-36. San Diego, CA; Academic Press.
- Tishman, S., Perkins, D. N., & Jay, E. (1995). *The thinking classroom: Learning and teaching in a culture of thinking*. Needham, MA: Allyn & Bacon.
- Tucker, K. M., Brewer, T. L., Baker, R. B., Dermeritt, B., & Vossmeier, M. T. (2008). Prospective evaluation of a pediatric inpatient early warning scoring system. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 14(2). 79-85.
- UNESCO. (1997). *Educating for a Sustainable Future: A Transdisciplinary Vision for Concerted Action*, International Conference, Thessaloniki, 8-12 December, "Environment and Society: Education and Public Awareness for Sustainability", United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation, EPD-97/CONF.401/CLD.1, November.

หรือ

- UNESCO. (1997). *Educating for a sustainable future: A transdisciplinary vision for concerted action*. A report from the International Conference on Environment and Society: Education and Public Awareness for Sustainability, Thessalokike, 8-12 Dec.
- Yeh, Y. (2009). Integrating e-learning into the Direct-instruction Model to enhance the effectiveness of critical-thinking instruction. *Instructional Science*, 37(2), 185-203.

ผู้เขียน

อาจารย์ สุวัฒน์พงษ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: bellearcharee@gmail.co

อาจารย์ ดร.วัลย์พร ศิริภิรมย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 อีเมล: walaiporn52@yahoo.com

ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 อีเมล: Pruet.S@chula.ac.th

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช